

УДК 329.1/6

Ольга Сидій

Національний університет “Львівська політехніка”,
студентка Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
olha.sydiiv.pv.2019@lpnu.ua

Ірина Шульган

Національний університет “Львівська політехніка”,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти,
кандидат юридичних наук
iryna.i.shulhan@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9623-3495>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАБОРОНИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОРОСІЙСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ: ДОСВІД ТА РЕАЛІЇ

<http://doi.org/10.23939/law2023.39.289>

© Сидій О., Шульган І., 2023

У статті досліджується правове регулювання заборони діяльності політичних партій в Україні та зарубіжних країнах. Ключовим у питанні заборони діяльності політичних партій є питання механізму цієї заборони та його ефективності для захисту фундаментальних прав людини, національної безпеки України та захисту демократичного конституційного ладу. Оскільки інформаційна безпека є важливою лінією фронту, Україна у цій сфері захищає свою незалежність і демократію. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває вдосконалення національного законодавства та політики держави у сфері захисту інформаційного простору та обмеження діяльності проросійських політичних партій.

Наголошено, що право на свободу об'єднання громадян у політичні партії є відображенням плюралістичної сутності демократичного політичного режиму. Діяльність політичних партій дає змогу забезпечити реальний вплив різних соціальних груп на політичне життя держави. Водночас необхідність забезпечувати цей плюралізм та інші конституційні цінності потребує від законодавця запровадження спеціальних механізмів захисту демократичного конституційного ладу, зокрема, шляхом встановлення спеціальних обмежень щодо діяльності громадських об'єднань. Ключовим у питанні заборони діяльності політичних партій є питання механізму цієї заборони та його ефективності для захисту фундаментальних прав людини, національної безпеки України та захисту демократичного конституційного ладу.

Проаналізовано основні моделі заборони політичних партій. Розглянуто практику заборони діяльності політичних партій в Україні з 2014 року у контексті російської гібридної агресії проти України.

Запропоновано механізм вдосконалення правового регулювання заборони діяльності проросійських політичних партій в Україні на основі досвіду країн сталої демократії та з врахуванням викликів, що постали сьогодні перед національною безпекою України.

Ключові слова: політичні партії; конституційний лад; конституційні цінності; заборона діяльності політичних партій; національна безпека.

Постановка проблеми. Успішна демократія ґрунтується на політичному та ідеологічному плюралізмі. З метою його забезпечення Конституції демократичних держав передбачають право громадян на свободу об'єднань у політичні партії. Однак необхідність забезпечувати цей плюралізм та інші конституційні цінності спонукає законодавця до запровадження спеціальних механізмів захисту демократичного конституційного ладу. Це безпосередньо торкається запровадження обґрунтованого обмеження ряду конституційних прав людини та громадянина. Ці обмеження мають аксіологічну спрямованість і є покликаними захистити основи демократичного устрою держави від спроб руйнації.

Так, хрестоматійним прикладом такого аксіологічного обмеження можна вважати обмеження, передбачені ст. 37 Конституції України щодо права на об'єднання в політичні партії (гарантованого ст. 36 Конституції України)[1].

Аналіз дослідження проблеми. Слід відзначити, що попри дослідження правового статусу політичних партій багатьма науковцями (В. В. Костицький, О. М. Марцеляк, О. М. Бориславська, Ю. Б. Ключковський, О. М. Масловська, І. А. Павленко та ін.), а також дослідження правової аксіології (Б. В. Малишен, М. М. Недюха, М. В. Марченко та ін.), на сьогодні наукове дослідження правового статусу політичних партій в Україні має відверто “механічний” характер. Це зумовлює потребу комплексного дослідження правового статусу політичних партій та звернення особливої уваги на правові засади обмеження діяльності політичних партій.

Мета статті – дослідити правовий механізм заборони діяльності політичних партій в Україні, які посягають на демократичний конституційний лад, на основі досвіду країн сталої демократії.

Виклад основного матеріалу. Уже вісім років війни та понад 100 років захисту національної ідентичності... Україна переживає складний етап захисту своєї національної державності від російської воєнної агресії. Оскільки інформаційна безпека є важливою лінією фронту, Україна у цій сфері також захищає свою незалежність і демократію. Від 2014 року актуальності набуває вдосконалення національного законодавства та політики держави у сфері захисту інформаційного простору з метою виконання вимог Організації Північноатлантичного договору для подальшого набуття членства України та заборони діяльності проросійських політичних партій.

В межах цього дослідження зосередимося на забороні діяльності політичних партій, які перешкоджають вступу України в НАТО і толерують російській агресії.

Право на свободу об'єднання громадян у політичні партії є відтворенням плюралістичної сутності демократичного політичного режиму та спрямоване на забезпечення реального впливу різних соціальних груп у політичному процесі. Водночас передбачені у Конституції обмеження цього права аналогічно спрямовані на забезпечення демократичного політичного режиму та конституційного ладу. Такий підхід законодавця є аксіологічним за своєю правовою природою.

Захист конституційних цінностей, закріплених у статтях 2 та 3 Конституції України, потребує від конституцієдавця встановлення спеціальних підходів щодо недопущення повалення демократичного конституційного ладу, забезпечення та встановлення спеціальних обмежень щодо діяльності громадських об'єднань. Правовою основою відповідних обмежень утворення і діяльності політичних партій та громадських об'єднань є положення ст. 37 Конституції України та ст. 5 Закону

України “Про політичні партії” [2]. Вказані правові норми визначають аксіологічні засади обмежень на діяльність політичних партій в Україні.

Нагадаємо, що Конституція України визначає такі аксіологічні засади обмеження права громадян на об’єднання у політичні партії у випадку спрямованості діяльності політичної партії на:

- ліквідацію незалежності України;
- зміну конституційного ладу насильницьким шляхом;
- пропаганду порушення суверенітету та територіальної цілісності держави;
- підрив національної безпеки;
- незаконне захоплення державної влади;
- пропаганду війни, насильства на основі розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі;
- посягання на права і свободи людини, здоров’я населення [1].

Ці конституційні положення повною мірою є відтвореними у ст. 5 Закону України “Про політичні партії”. Ст. 37 Конституції України та ст. 5 Закону України “Про політичні партії” є спрямованими на захист конституційних цінностей, визначених ст. 2 і 3 Конституції України.

Для визначення змісту критеріїв можливої заборони політичної партії, передбачених ст. 37 Конституції України, варто зазначити таке:

Під спрямованістю діяльності політичної партії на зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, незаконне захоплення державної влади можна розуміти дії, вчинені з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, змова про вчинення таких дій; публічні заклики та розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, відповідно до ст. 109 Кримінального Кодексу України [3].

Під спрямованістю діяльності політичної партії на ліквідацію незалежності України, підрив національної безпеки, можна вважати умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, відповідно до ст. 110 Кримінального Кодексу України, а також перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період відповідно до ст. 114 Кримінального Кодексу України.

Під спрямованістю діяльності політичної партії на пропаганду порушення суверенітету та територіальної цілісності держави, пропаганду війни, насильства на основі розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, можна розуміти публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення дій з метою порушення суверенітету, посягання на національну безпеку.

Під спрямованістю діяльності політичної партії проти прав та свобод людини слід розуміти дії, спрямовані на обмеження фундаментальних за своєю правовою природою прав людини.

Під спрямованістю діяльності політичної партії на розпалювання міжнаціональної, міжетнічної та міжконфесійної ворожнечі слід розуміти дії представників партії, спрямовані проти представників тої чи іншої етнічної чи релігійної спільноти, або ж дії спрямовані на створення штучного конфлікту між представниками різних етносів та конфесій.

Правова природа механізму заборони політичних партій в демократичних країнах покликана забезпечити захист демократичного конституційного ладу та покликана забезпечити становлення ефективної людиноцентристської правової ідеології, оскільки діяльності більшості політичних партій, які становлять загрозу демократичному конституційному ладу, становлять загрозу для фундаментальних прав та свобод людини. Так, зокрема, партії, які пропагують етнічну дискримінацію, сепаратизм, порушення фундаментальних прав людини, реально можуть становити загрозу для життя та здоров’я цілої низки громадян. Сприяння формування ефективної людиноцентристської правової ідеології, безперечно, сприятиме якісному функціонуванню інституту політичних партій та розвитку демократичних процесів в Україні.

Верховна Рада України 18 травня 2022 року прийняла Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій”. Цей закон сформував уточ-

нену процедуру для заборони діяльності проросійських партій [4]. Однак системний аналіз прийнятого парламентом закону призводить до появи сумнівів в обраному законодавцем механізмі. Слід погодитися з Миколою Марченком щодо трьох ключових недоліків прийнятого парламентом закону (висловлених ще на етапі його розгляду парламентом і повністю актуальних після набрання ним чинності):

1) слід відзначити низьку ефективність передбаченого механізму заборони діяльності політичних партій через звернення Міністерства юстиції до суду. Пропонований парламентарями механізм є лише косметичною редакцією вже наявного в чинній редакції Закону України “Про політичні партії в Україні”. Прийнятий парламентом закон передбачає довгу судову процедуру заборони діяльності проросійських партій, що може дуже затягнути процес заборони діяльності таких партій;

2) не повністю виправданим є підхід законодавця у питанні розширення переліку підстав обмежень щодо утворення та діяльності політичних партій шляхом доповнення ст. 5 чинного Закону України “Про політичні партії в Україні” новими пунктами. Більш доцільним є доповнення закону окремою статтею щодо підстав здійснення Міністерством юстиції моніторингу діяльності і статутних документів політичних партій на виконання вимог ст. 37 Конституції України та ст. 5 Закону України “Про політичні партії в Україні”;

3) законопроект дуже побічно надає увагу механізму заборони діяльності політичних партій і не модернізує його з огляду на умови воєнного стану та інших безпекових викликів перед нашою державою [5].

Крім того, оновлена редакція Закону України “Про політичні партії в Україні” не містить підстав та спеціального механізму моніторингу Міністерством юстиції України змін до статутів і фактичної діяльності політичних партій в контексті вчинення дій на користь країни агресора. Зазначимо, що це б дало змогу чітко виділити базові (конституційні) підстави для заборони діяльності політичних партій та критерії, які б слугували підставою для здійснення Міністерством юстиції України моніторингу діяльності політичних партій, та в майбутньому – для початку процедури заборони тих, чия діяльність суперечить вимогам ст. 37 Конституції України.

Міжнародна практика заборони діяльності політичних партій зосереджена на запобіганні утворення асоціацій, що ставитимуть під загрозу територіальну цілісність та конституційний лад держави. У таких країнах, як Молдова, Македонія, Словенія, Албанія, Болгарія, Португалія, Словаччина, Сербія, Румунія, Польща, Хорватія, Чорногорія, Німеччина, право розпускати політичні партії мають конституційні суди. Тобто в зазначеній частині держав Європи питання конституційності діяльності політичних партій віднесено до юрисдикції конституційних судів. Відповідно, як зазначає Богдан Бернацький, у цих випадках конституційні суди мають підстави піддавати сумніву можливість існування партії, відповідно до фактів, що стають доказами її загрози для держави [6, с. 47–49].

Слід зазначити, що регламентація діяльності політичних партій, зокрема, заборона їх діяльності, притаманна країнам сталої демократії (включно з країнами Європейського Союзу). Наприклад, в Основному Законі Федеративної Республіки Німеччини у ст. 21 ч. 2 зазначено, що партії, які прагнуть, судячи з їх цілей або дій їхніх прихильників, завдати шкоди основам вільного демократичного ладу або усунути його, або загрожують цілісності Федеративної Республіки Німеччини, є антиконституційними. Питання про антиконституційність партій вирішує Федеральний конституційний суд [7].

У Польській Республіці забороняється діяльність політичних партій, програма і діяльність яких передбачає або припускає расову і національну ненависть, застосування насильства з метою захопити владу чи впливати на політику держави, а також тих, які звертаються у своїх програмах до тоталітарних методів і практики нацизму, фашизму і комунізму, що передбачено в статті 13 Конституції Польської Республіки [8, с. 18].

Загалом, аналізуючи різні наукові доктрини та практику міжнародних судів, можна виокремити основні моделі заборони політичних партій:

– веймарська модель – за якою політичним партіям забороняється політичною метою проголосувати скасування демократичного ладу;

– інституційна модель – партіям забороняється просувати програми, що спрямовані на ліквідацію незалежності держави, порушення суверенітету чи територіальної цілісності, захоплення влади, вчинення будь-яких насильницьких дій, які мають на меті досягнення антидержавних політичних результатів. Цієї моделі дотримується наша держава;

– кримінальна – за якою діяльність партій та об'єднань громадян обмежується лише вимогами кримінального законодавства;

– модель Європейського суду з прав людини, яка виникла у процесі застосування Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Вихідними засадами останньої є позитивний обов'язок держав-учасниць здійснювати заборону діяльності політичних партій, які використовують насильницькі дії для досягнення політичних цілей та підтримують скасування фундаментальних демократичних принципів [6, с. 45–46].

Водночас слід звернути увагу на те, що для боротьби з неконституційними ідеями та недемократичними політичними рухами деякі держави не вдаються до їх заборони, а використовують інші механізми – наприклад, інструменти люстрації, обмеження активного або пасивного виборчого права, обмеження можливостей для набуття громадянства.

Щодо досвіду заборони діяльності політичних партій в Україні – згадаймо рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 13 травня 2014 про заборону партії “Руський блок”, яке ґрунтувалося на систематичному здійсненні нею та її членами пропаганди, спрямованої на російську окупацію Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, і здійснення пропаганди, спрямованої на ліквідацію незалежності України [9]. А також маємо досвід заборони Комуністичної партії України від 16 грудня 2015 року [10].

Слід наголосити, що від початку повномасштабного вторгнення було заборонено понад 15 проросійських політичних структур. Зокрема, “Русь єдина”, “Опозиційна платформа – за життя”, “Партія Шарія”, “Опоблок”, “Соціалісти”, “Наші”, “Держава”, “Блок Володимира Сальдо”, партія “Справедливості та розвитку”, Соціалістична партія України, “Ліва опозиція”, “Союз лівих сил” та Прогресивна соціалістична партія України.

Зіштовхнувшись з новими викликами, Україні необхідно вдосконалювати засоби захисту від впливу на інформаційний простір держави, а також впроваджувати заходи, спрямовані на нейтралізацію спроб порушення цілісності інформаційного кордону України. Український науковець Георгій Почепцов навіть відокремлює інформаційну складову частину сучасних військових конфліктів і називає її інформаційно-психологічною війною постіндустріального суспільства [11, с. 2]. Для підтримки стратегії інформаційної безпеки важливо підвищити обізнаність органів державної влади та засобів масової інформації щодо питань інформаційної безпеки за допомогою навчання та ініціатив. Наприклад, НАТО рекомендує державам забезпечувати виконання основ державної політики безпеки інформації та регулярно переглядати їх на відповідність вимогам безпеки. Також встановлювати та впроваджувати контрольні заходи і процедури для мінімізації ризику, а також проводити якісний аудит для вимірювання ефективності засобів контролю [12].

Висновки. Оскільки інформаційна війна використовує переваги технологічного прогресу, “партійні колаборанти” вдало використовують пропаганду та засоби масової інформації для просування своїх ідей. Збереження незворотності євроатлантичного курсу України є загальнонаціональною справою, яка консолідує українське суспільство, тому не варто нехтувати питаннями інформаційної безпеки. Адже для України членство в НАТО є питанням і національної безпеки, і ціннісних орієнтирів розвитку держави.

Оновлена редакція Закону України “Про політичні партії”, на жаль, не позбавлена окремих недоліків. Зокрема, вона не містить спеціального механізму моніторингу Міністерством юстиції України фактичної діяльності політичних партій щодо виявлення фактів вчинення дій на користь країни агресора; закон передбачає довгу судову процедуру заборони діяльності проросійських партій, що може дуже затягнути процес заборони діяльності таких партій.

Для забезпечення повноти та реальної ефективності процесу очищення політичної системи суспільства від проросійськи налаштованих елементів законодавцю варто здійснити ще низку кроків. Наприклад – внести зміни до Закону України “Про очищення влади”, зробивши акцент на забороні колишнім членам проросійських політичних партій обіймати виборні посади в державі та перебувати на публічній службі. Доцільно також доповнити Виборчий Кодекс України нормою щодо обов’язку Центральної виборчої комісії проводити моніторинг списків політичних партій на всіх видах виборів щодо наявності у них провідних членів заборонених проросійських партій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 08.09.2023).
2. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення 08.09.2023).
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 08.09.2023).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій :Закон України від 3 травня 2022 року № 2243-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-20#Text> (дата звернення 08.09.2023).
5. Марченко М. Все, що вам потрібно знати про заборону проросійських політичних партій. URL: <https://censor.net/ua/b3334144> (дата звернення 08.09.2023).
6. Бернадський Б. В. Формування української моделі заборони політичних партій у світлі міжнародних стандартів та практик : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2019. 210 с.
7. Basic Law for the Federal Republic of Germany. (2023). Retrieved 19 April 2023. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/ (дата звернення 08.09.2023).
8. Конституція Польської Республіки. Заг. ред. В. М. Шаповал. К.: Москаленко О. М., 2018. 82 с.
9. Постанова № 826/4717/14, 13.05.2014, Окружний адміністративний суд міста Києва. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/partiyu-ruskiy-blok-zaboroneno-19759> (дата звернення 08.09.2023).
10. Постанова № 54392066, 16.12.2015, Окружний адміністративний суд міста Києва. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/54392066/> (дата звернення 08.09.2023).
11. Почепцов Г. Гібридна війна: інформаційна складова. URL: https://www.ji-magazine.lviv.ua/2015/Rochersov_Gibr_vijna_inf_skladova.htm (дата звернення 08.09.2023).
12. Жданов І. Можливі підходи до визначення основ державної політики забезпечення інформаційної безпеки України / Безпека інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : матеріали до круглого столу. К., 2001. С. 11–19.

REFERENCES

1. **Konstytutsiia Ukrayiny** [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28.06.2006, No. 254k/96-VR/Retrievedfrom: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>(Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].
2. **Pro politychni partii v Ukraini** [On Political Parties in Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 5.04.2001, No. 2365-III. Retrievedfrom: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>(Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].
3. **Kryminalnyi kodeks Ukrainy** [The Criminal Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 5.04.2001, No. 2341-III. Retrievedfrom: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].
4. **Pro vnesenniazmin do deyakyh zakonodavchyh aktiv Ukrainy shchodo zaborony politychnyh partiy** [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding prohibition of political parties] : Zakon Ukrainy

vid 3.05.20, N 2243-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-20#Text> (Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].

5. Marchenko M. (2023). **Vse, shcho vam potribno znaty pro zaboronu prorosiys'kyh politychnyh partiiv** [Everything you need to know about the prohibition of pro-russian political parties]. Retrieved from: <https://censor.net/ua/b3334144> (Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].

6. Bernads'kyi B. V. (2019). **Formuvannya ukrayins'koyi modeli zaboronu politychnyh partiiv u svitli mizhnarodnyh standartiv ta praktyk** [Formation of the Ukrainian model of prohibition of political parties in the light of international standards and practices] : PhD diss.: 12.00.11. Kyiv, 2019. 210 p. [in Ukrainian].

7. **Basic Law for the Federal Republic of Germany**. (2023). Retrieved from: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/ (Accessed 08.09.2023) [in English].

8. **Konstytutsiia Pol's'koi Respubliki** [Constitution of Republic of Poland]. Kyiv, 2018. 82 p. [in Ukrainian].

9. **Postanova, Okruzhnyi administratyvnyi sud mista Kyiva** [Resolution of the District Administrative Court of the city of Kyiv] No. 826/4717/14, 13.05.2014. Retrieved from: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/partiyu-ruskiy-blok-zaboroneno-19759> (Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].

10. **Postanova, Okruzhnyi administratyvnyi sud mista Kyiva** [Resolution of the District Administrative Court of the city of Kyiv] No. 54392066, 16.12.2015. Retrieved from: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/54392066/> (Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].

11. Pocheptzov H. **Hibrydna viyna: informatziyna skladova** [Hybrid war: informational component]. Retrieved from: https://www.ji-magazine.lviv.ua/2015/Pocheptcov_Gibr_vijna_inf_skladova.htm (Accessed 08.09.2023) [in Ukrainian].

12. Zhdanov I. **Mozhlyvi pidhody do vyznachennia osnov derzhavnoi polityky zabezpechennia informatziynoi bezpeky Ukrainy** [Possible approaches to determining the foundations of the state policy of ensuring information security of Ukraine] / Bezpekainformatzii v informatziyno-telekomunikatziynyh systemah. Kyiv, 2001. P. 11–19.

Дата надходження: 15.08.2023 р.

Olha Sydii

Lviv Polytechnic National University,
Student of Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
olha.sydii.pv.2019@lpnu.ua

Iryna Shulhan

Lviv Polytechnic National University,
Associate Professor of the Department of
Administrative and Information Law
of Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
PhD.

iryna.i.shulhan@lpnu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9623-3495>

THE EFFECTIVENESS OF THE BAN ON PRO-RUSSIAN POLITICAL PARTIES: EXPERIENCE AND REALITIES

The legal regulation of the prohibition of political parties in Ukraine and foreign countries in the article is examined. The key issue in the issue of banning political parties is the mechanism of this ban and its effectiveness in protecting fundamental human rights, national security of Ukraine and protection of the democratic constitutional order. Since information security is an important front line, Ukraine is defending its independence and democracy in this area. In this regard, it is of particular

relevance to improve national legislation and state policy in the field of information space protection and restriction of the activities of pro-Russian political parties.

It is emphasized that the right to freedom of association of citizens into political parties is a reflection of the pluralistic nature of a democratic political regime. The activities of political parties allow for the real influence of various social groups on the political life of the State. At the same time, the need to ensure this pluralism and other constitutional values requires the legislator to introduce special mechanisms to protect the democratic constitutional order, in particular, by establishing special restrictions on the activities of public associations. The key issue in the prohibition of political parties is the mechanism of this prohibition and its effectiveness in protecting fundamental human rights, national security of Ukraine and protection of the democratic constitutional order.

The main models of banning political parties are analyzed. The practice of banning political parties in Ukraine since 2014 in the context of Russia's hybrid aggression against Ukraine is considered.

A mechanism for improving the legal regulation of the ban on the activities of pro-Russian political parties in Ukraine is proposed based on the experience of countries with stable democracies and taking into account the challenges facing Ukraine's national security today.

Keywords: political parties; constitutional order; constitutional values; prohibition of political parties; national security.